

BEZPEČNÉ POUŽÍVÁNÍ ZÁDRŽNÝCH SYSTÉMŮ PRO DĚTI V AUTOMOBILECH – NOVĚ A PŘÍSNĚJI (Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Situační analýza

- pro webovou prezentaci a jiné elektronické šíření
- podklad pro zpracování a vydání publikace

Realizováno v červenci 2023 k naplňování priorit České agentury pro standardizaci v oblasti podpory zviditelnění normalizace a technických norem

BEZPEČNÉ POUŽÍVÁNÍ ZÁDRŽNÝCH SYSTÉMŮ PRO DĚTI V AUTOMOBILECH – NOVĚ A PŘÍSNĚJI

(Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Situační analýza: pro webovou prezentaci a podklad pro zpracování a vydání publikace

Ing. Libor DUPAL

OBSAH

BEZPEČNÉ POUŽÍVÁNÍ ZÁDRŽNÝCH SYSTÉMŮ PRO DĚTI V AUTOMOBILECH – NOVĚ A PŘÍSNĚJI	2
OBSAH	2
ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI	3
SHRNUTÍ	4
1. ÚVOD	5
1.1. K zadání projektu	5
1.2. Děti nejsou pouhé miniatury dospělých!!	6
2. PŘEDPISY PRO REGULACI AUTOSEDAČEK	7
2.1. Nařízení EHK při OSN a normy ISO	7
2.2. Výhody autosedaček podle předpisu č. 129 (i-Size)	8
3. PRAKTICKÉ ZÁSADY A POVINNOSTI PRO PŘEPRAVU DĚTÍ	10
3.1. Východiska srovnání norem R44 a R129.....	10
3.2. Jak vybírat dětské autosedačky? Shrnutí.....	11
3.3. Problémy a rizika použití autosedaček	13
4. JSME DOSTATEČNĚ INFORMOVÁNI?	14
5. BEZPEČNÁ PŘEPRAVA DĚTÍ SE SPECIÁLNÍMI POTŘEBAMI	16
5.1. Obecně	16
5.2. Nedonošené děti a děti s nízkou porodní hmotností	17
5.3. Znehybnění končetin (dlahy, sádra atp.).....	17
5.4. Neuromuskulární poruchy – mozková obrna	17
5.5. Obezita.....	18
6. ZÁVĚR.....	19
RESUMÉ	20
Česky.....	20
Anglicky	20
REALIZACE PROJEKTU	21
Autor.....	21
Kabinet pro standardizaci, o. p. s.....	21
ZDROJE A ODKAZY	22

ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI

Česká republika má silnou tradici technické normalizace, jež sahá až do počátku minulého století. V roce 2022 jsme si připomněli 100 let od založení národní normalizační organizace – Československé normalizační společnosti. V tradici nezávislé společnosti, založené na objektivní odborné práci, nyní již několik let pokračuje Česká agentura pro standardizaci, státní příspěvková organizace (ČAS).

Národní technická normalizace díky své strategii odpovídá na probíhající i budoucí technologické, ekonomické, právní, environmentální, sociální a politické výzvy. Je potěšující, že privátní i veřejný sektor vnímají, že využívání technických norem vede k lepšímu fungování vnitřního trhu EU. Normy jsou efektivním nástrojem pro zajištění volného pohybu zboží, služeb i osob. Normalizace stimuluje hospodářský růst a inovaci a zejména posiluje konkurenceschopnost České republiky, především pak malých a středních podniků, v rámci Evropské unie i mezinárodně.

Tento stav a vnímání technické normalizace společností nejsou samozřejmé, je třeba na nich dále pracovat a posilovat je. Normy jsou totiž jedním z nástrojů oprávněného zájmu, tedy prostředkem pro ochranu zdraví a bezpečnosti osob, majetku, životního prostředí. A aby takový nástroj byl skutečně efektivní, je třeba nejen správné nastavení procesů v rámci tvorby technických norem, ale také zásadní podpora používání technických norem účastníky trhu.

Proto je naprosto stěžejní spolupráce se zainteresovanými stranami. V tomto spektru je třeba zvláště zdůraznit slabší účastníky trhu, např. zástupce spotřebitelů, ale také malé a střední podniky, mikropodniky, živnostníky atp. V tomto stručném úvodním slově není prostor pro rekapitulaci toho, co vše ČAS na tomto poli koná. Finanční podpora projektu, v jehož rámci byla zpracována i tato situační analýza, je toho jen jedním příkladem.

Podpoře normalizace v oblasti bezpečnosti výrobků pro děti se ČAS věnuje cílevědomě a dlouhodobě. Stačí připomenout vlastní či podpořené projekty v oblasti dětských hřišť. Hledisko ochrany zdraví a životů dětí v dopravě je klíčové a nosné z pohledu nejrůznějších zainteresovaných subjektů i státních orgánů. Není třeba připomínat, jak obrovským rizikům jsou děti vystaveny v případech dopravních nehod. Jsme rádi, že byla připravena tato studie, která dokumentuje význam technických norem pro bezpečnost dětí, konkrétně ve výrobové oblasti zádržných systémů pro děti v automobilech, případně v dalších dopravních prostředcích.

Mgr. Zdeněk Veselý, generální ředitel ČAS

SHRNUTÍ

Dětské zádržné systémy do aut jsou zásadním nástrojem pro zajištění bezpečnosti dětí při jejich přepravě. Používání autosedaček je v ČR povinné a řídí se předpisy (rozhodnutími) přijatými Evropskou hospodářskou komisí při OSN v Ženevě (EHK OSN). Následně jsou tato rozhodnutí právně potvrzena orgány EU, aby mohla být uplatňována v členských státech EU.

Po řadu let byl povolený souběh dvou předpisů pro dodávání „autosedaček“ na trh. Spotřebitelé dlouho volali po změně a požadovali, aby byla jednoznačně a povinně upřednostněna modernější a přísnější norma označovaná jako nařízení EHK OSN č. 129, před starším předpisem – nařízením EHK OSN č. 44. Tato očekávání byla nyní naplněna a mnohaletý proces završen.

Pochopení pro svůj záměr šířeji o tomto vývoji společnost informovat našel Kabinet pro standardizaci (KaStan) u České agentury pro standardizaci (ČAS), která podpořila finančně zpracování aktuální informace o tomto vývoji k elektronickému šíření.

Podle nové právní úpravy je od 1. září 2023 nařízením EHK OSN č. 129 nahrazen předpis č. 44, a již tak nebude možné, aby byla dětským zádržným systémům udělována schválení typu podle staršího předpisu.

Je zapotřebí dodatečný čas, aby se doprodala produkce na skladě a v distribučních kanálech. Proto dětské zádržné systémy schválené v souladu s předpisem EHK č. 44 před 1. zářím 2023 budou dodávány na trh a prodávány do 1. září 2024.

Situační analýza shrnuje informace o obou předpisech a zejména o výhodách zavedení nového předpisu R129. Čtenáři jsou poskytnuty základní rady či doporučení k postupu při výběru a používání tohoto prostředku nezbytného pro přepravu dětí, jehož použití je v EU povinné.

Specifickou problematikou je přeprava dětí se zvláštními potřebami, na což je v analýze rovněž pamatováno.

V situační analýze zdůrazňujeme spotřebitelský pohled. Východiskem pro její zpracování byly mezinárodní a evropské normy a dokumenty vydané k tématu jejich uplatňování ve vztahu k dětským zádržným systémům. Zdůrazněna je úloha norem pro podporu regulace uvádění na trh autosedaček.

Situační analýza má spotřebitelům přiblížit problematiku dětských zádržných systémů tak, aby se dokázali lépe orientovat při výběru na trhu. Zdůrazňuje důležitost norem a jejich uplatňování v praxi, aby výrobky na trhu splňovaly požadavky předpisů a norem s cílem zajištění bezpečnosti dětí.

Informační kampaň spojená s šířením aktuálních informací k věci má působit na široké spektrum cílových skupin, kterými jsou

- spotřebitelé (rodiče);
- výrobci, obchodníci (včetně malých a středních podniků);
- další zainteresované strany (subjekty zapojené do infrastruktury kvality, státní správa atd.).

Kabinet pro standardizaci, o. p. s. se tématu dlouhodobě věnuje v rámci své mise podporovat používání norem ve prospěch spotřebitele a trhu obecně a také při naplňování své priority zahrnující prevenci zdraví a životů dětí. Na tomto spolupracuje s různými partnery – se Sdružením českých spotřebitelů, Asociací malých a středních podniků a živnostníků, se subjekty zapojenými do infrastruktury kvality a dalšími.

1. ÚVOD

1.1. K zadání projektu

Předmětem zpracování této situační analýzy je shrnutí okolností vývoje standardizace ohledně uvádění na trh, prodeje a používání dětských zádržných systémů v automobilech. Zdůrazněn je spotřebitelský pohled. Východiskem pro její zpracování byly mezinárodní a evropské normy a dokumenty vydané k tématu jejich uplatňování ve vztahu k dětským zádržným systémům.

Kabinet pro standardizaci se tématu dlouhodobě věnuje v rámci své mise podporovat používání norem ve prospěch spotřebitele a trhu obecně a také při naplňování své priority zahrnující prevenci zdraví a životů dětí. Na tomto spolupracuje s různými partnery – se Sdružením českých spotřebitelů, Asociací malých a středních podniků a živnostníků, se subjekty zapojenými do infrastruktury kvality atd. Tématem dětských autosedaček se Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci se v minulosti detailně zabývaly v publikaci¹, ze které bylo čerpáno i pro tuto analýzu.

Na počátku naší aktuální iniciativy byla nedávná novela evropského předpisu ve vztahu k bezpečnosti motorových vozidel². Nový vývoj volal po aktualizaci starších informací a potřebě je zprostředkovat spotřebitelům, ale i dalším zainteresovaným stranám.

Po dlouhou dobu byl povolený souběh dvou předpisů pro dodávání „autosedaček“ na trh. Spotřebitelé dlouho volali po změně a požadovali, aby byla jednoznačně a povinně upřednostněna modernější a přísnější norma označovaná jako nařízení EHK OSN³ č. 129, oproti staršímu předpisu – nařízení EHK OSN č. 44.

Od 1. září 2023 je nařízením EHK OSN č. 129 nahrazen předpis č. 44, a již tak nebude možné, aby byla dětským zádržným systémům udělována schválení typu podle staršího předpisu.

Je zapotřebí dodatečný čas, aby se doprodala produkce na skladě a v distribučních kanálech. Proto dětské zádržné systémy schválené v souladu s předpisem EHK č. 44 před 1. zářím 2023 budou dodávány na trh a prodávány do 1. září 2024.

Pochopení pro svůj záměr šířeji o tomto vývoji společnost informovat našel Kabinet pro standardizaci (KaStan) u dvou subjektů, které se standardizací a kvalitou výrobků a služeb bezprostředně zabývají – u České agentury pro standardizaci (ČAS) a u Rady kvality ČR (RK ČR) při MPO.

Agentura ČAS v rámci rozsáhlejšího projektu pod titulem KOORDINACE ZAPOJENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ V ISO COPOLCO S PŘÍHLÉDNUTÍM K EVROPSKÉ NORMALIZACI PRO ROK 2023 přijala pro KaStan úkol, že dodavatel (KaStan) přispěje ke zviditelnění technických norem (a normalizace obecně) na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace. A předmětné téma dětských zádržných systémů je oním konkrétním naplněním uvedeného záměru a zdání. Jedná se o podporu informační kampaně pro spotřebitele ke zpřísněnému používání zádržných systémů pro děti v automobilech (podle mezinárodního regulativu Komise OSN pro Evropu R129), s prioritou - Mobilita, včetně bezpečné přepravy dětí. Při příležitosti zveřejnění informací byla zpracována a publikována tisková informace.

¹ Pro bezpečnost dětí v automobilech: zádržné systémy, edice: top-normy, svazek č. 6, 1. vydání, duben 2016; ISBN 978-80-87719-37-4 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

² ... totiž nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2144 ze dne 27. listopadu 2019 o požadavcích pro schvalování typu motorových vozidel a jejich přípojných vozidel a systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla z hlediska obecné bezpečnosti a ochrany cestujících ve vozidle a zranitelných účastníků silničního provozu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/858 a o zrušení několika nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES); zmíněná novelizace byla provedena nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1398 ze dne 8. června 2022, kterým se mění výše citovaný předpis za účelem zohlednění technického pokroku a vývoje v oblasti právních předpisů, pokud jde o změny předpisů týkajících se vozidel přijaté v rámci Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů.

³ EHK OSN – Evropská hospodářská komise při OSN

V návaznosti na realizaci projektu podpořeného Agenturou ČAS byla vydána publikace ve stručné, uživateli přátelském formátu. Tento projekt podpořila finančně Rada kvality ČR (RK ČR). E-verze publikace je zveřejněna na webu realizátora (www.top-normy.cz) a partnerů (SČS ad.) a podle úvahy objednatele na stránkách MPO na www.narodniportal.cz.

Oba projektové výstupy - tato situační analýza a následně zpracovaná publikace mají spotřebitelům přiblížit problematiku dětských zádržných systémů tak, aby se dokázali lépe orientovat při výběru na trhu. Zdůrazňuje důležitost norem a jejich uplatňování v praxi, aby výrobky na trhu splňovaly požadavky předpisů a norem s cílem zajištění bezpečnosti dětí.

Výstupy obou projektů mají působit na široké spektrum cílových skupin, kterými jsou

- spotřebitelé (rodiče);
- výrobci, obchodníci (včetně malých a středních podniků);
- další zainteresované strany (subjekty zapojené do infrastruktury kvality, státní správa atd.).

1.2. Děti nejsou pouhé miniatury dospělých!!

Děti nejsou zmenšené vydání dospělého člověka, a potřebují proto k zajištění bezpečnosti v automobilu zcela specifický přístup. Hlava novorozence činí přibližně jednu čtvrtinu jeho celkové tělesné hmotnosti, zatímco u dospělého člověka je to jedna dvacetina. Co se týká stavby kostry a svalů dítěte, jeho záda nemají pevnost zad dospělého. Tak tomu je nejméně do puberty, kdy pánev získává tvar vhodný pro břišní bezpečnostní pásy. Pro poskytnutí optimální ochrany v případě havárie v autě je proto nutné chápat specifické potřeby dětí. Pokud děti používají vhodné dětské zádržné systémy, mohou se podstatně omezit jejich úrazy. V případě autonehody může řádné použití dětských zádržných systémů snížit riziko úmrtí o 71 % a riziko úrazu o 67 %.

Vývoj dětských zádržných systémů pro vozidla začal v polovině šedesátých let minulého století a rozvíjel se po další desetiletí – a je tomu tak dodnes. Ačkoliv obecné principy konstrukce se po léta příliš neměnily, existuje stále prostor pro zlepšování.

Používání dětských zádržných systémů ve vozidlech, což jsou nosiče nemluvňat, dětské autosedačky, přídatné sedáky s opěradly a přídatné sedáky, je v **Evropské unii povinné**.

Konkrétní požadavky, stanovené předpisy přijatými na platformě EHK OSN (Hospodářská komise OSN pro Evropu) a následně orgány EU, se nyní posunuly k přísnějším podmínkám a limitům, jak popsáno výše.

V dalším textu budeme dětské zádržné systémy pro vozidla nazývat také zjednodušeně „autosedačky“, kvůli oživení jazyka textu, a jak je tomu konečně běžně mezi spotřebiteli zvykem.

2. PŘEDPISY PRO REGULACI AUTOSEDAČEK

2.1. Nařízení EHK při OSN a normy ISO

Významnou platformou mezinárodní harmonizace a normalizace v oblasti zádržných systémů dětí v osobních vozidlech – tedy „autosedaček“, s cílem zlepšení bezpečnosti dětí v automobilech, je Mezinárodní organizace pro normalizaci ISO a Evropská hospodářská komise při Organizaci spojených národů (EHK OSN). Normy pro autosedačky, vytvářené pod záštitou těchto organizací, jsou zásadním příkladem důležitosti norem pro bezpečnost dětí.

Po několik let tento proces graduje, ovlivňován i spotřebitelskými aktivitami, s cílem zvyšování bezpečnosti dětí v dopravě. V roce 2022 byla odsouhlasena jednotná aplikace přísnější normy pro používání tohoto stěžejního prostředku pro zajištění bezpečnosti malých dětí přepravovaných v dopravních prostředcích, zejména v automobilech.

V Evropě je pro všechny děti povinné používat jako preventivní opatření autosedačky, které vyhovují základním bezpečnostním požadavkům stanoveným v evropských předpisech EHK OSN.

Dosud se mohly používat a dodávat na trh výrobky vyrobené v souladu se dvěma takovými předpisy - EHK OSN č. 44 (R44 - Jednotná ustanovení pro schvalování zařízení pro dětské cestující v motorových vozidlech) nebo EHK OSN č. 129 (R129 - Jednotné podmínky pro schvalování zdokonalených dětských zádržných systémů používaných v motorových vozidlech). Druhý předpis se zkráceně nazývá i-Size (čímž se zdůrazňuje, že model je založen na velikosti, nikoliv na hmotnosti dítěte). V některých podkladech a nabídkách jsou ponechána originální označení těchto norem, totiž ECE R44, resp. ECE R129.

Nové opatření stanovuje, že od 1. září 2023 nařízení EHK č. 129 definitivně nahradí předpis EHK č. 44, a již tak nebude možné, aby byla dětským zádržným systémům, které nejsou v motorových vozidlech „zabudovány“, udělována schválení typu podle staršího předpisu. Je zapotřebí dodatečný čas, aby se prodala produkce na skladě a v distribučních kanálech. Je proto povoleno, aby dětské zádržné systémy schválené v souladu s předpisem R44 před 1. zářím 2023 byly dodávány na trh a uváděny do provozu do 1. září 2024. Popsaný režim je právně upraven na evropské úrovni předpisem, resp. předpisy plně citovanými v poznámce pod čarou 1 (Dětské zádržné systémy, které nejsou v motorovém vozidle „zabudovány“, schválené v souladu s požadavky předpisu OSN č. 44 a uvedené na trh Unie před datem 1. září 2023, mohou být nadále dodávány na trh a uváděny do provozu do 1. září 2024.

Podle nového předpisu je povinné přepravovat děti ve věku do 15 měsíců v sedačce čelem proti směru jízdy. Jeho patření mají omezit nesprávné použití dětských zádržných systémů, zjednodušit jejich klasifikaci na základě věku dítěte namísto hmotnosti a zajistit lepší ochranu při bočním nárazu.

Obecně spotřebitelé požadují, aby dětské autosedačky byly vhodné do jakéhokoli typu osobního auta. Jelikož toto ovlivní konstrukci jak zádržného systému pro děti, tak i konstrukci vozidla, musí být právní požadavky doplněny specifikacemi v technických normách. Normalizované univerzální upevnění autosedaček pro děti ve vozidlech bylo identifikováno jako optimální cesta řešení nesprávného používání. Stanovením normalizovaných bodů upevnění jak pro dětskou sedačku, tak i pro vozidlo, se postup stává identický pro všechny dětské autosedačky. Kompatibilita mezi zádržnými systémy dětí a vozidlem je podstatná pro bezpečnost. V tomto ohledu byl a je systém ISOFIX, zavedený podle normy ISO, velkým krokem vpřed.

Norma ISO 13216-1 Road vehicles — Anchorages in vehicles and attachments to anchorages for child restraint systems — Part 1: Seat belt anchorages and attachments — Amendment 3: Specifications for the detection of use of ISOFIX CRS popisuje univerzální systém pro ukotvení dětských zádržných systémů na vozidlech. Účelem tohoto systému je zlepšit celkovou bezpečnost dětských zádržných systémů, zejména zlepšením pohodlí instalace a snížením rizika nesprávného použití.

V praxi to znamená, že automobilky mohou do svých vozů instalovat identické kotevní body, kovovou smyčku, často ukrytou v mezeře mezi plochou a vzpřímenou částí sedačky. Výrobci dětských sedaček pak mohou prodávat produkt, který mohou rodiče a pečovatelé nainstalovat opakovaným stisknutím. Mohou si být jisti, že sedačka bude bezpečně držet na svém místě a že bude kompatibilní s jakýmkoliv modelem vozu vybaveným systémem ISOFIX.

Je to dokonalý příklad toho, jak ISO přivádí výrobce různých produktů ke spolupráci a využívá mezinárodní standardy jako základ pro vytváření kompatibilních produktů, díky nimž je každodenní život bezpečnější a pohodlnější.

Norma ISO je nyní začleněna do předpisů EHK OSN platících závazně v Evropě a v USA a Kanadě. Všichni výrobci vozidel v těchto zemích vyvinuli proto systémy ukotvení ISOFIX podle specifikací této normy.

Ve vývoji je norma ISO/AWI 29061-1, Road vehicles — Methods and criteria for usability evaluation of child restraint systems and their interface with vehicle anchorage systems — Part 1: Vehicles and child restraint systems equipped with ISOFIX anchorages and attachments, která nahradí dokument z r. 2011.

2.2. Výhody autosedaček podle předpisu č. 129 (i-Size)

Po rozsáhlých výzkumech i testování došli odborníci k několika hlavním bodům, které mají posunout bezpečnost našich dětí při cestování ještě o stupeň výše. Po 40 letech proto skončí v září 2023 norma EHK R44 určující parametry zádržných systémů pro děti v automobilech a nahradí ji **aktuální norma s označením EHK R129**. Ta přináší hlavně změny ve značení i jiné kategorizace autosedaček a posouvá hranice věku dítěte pro povinnou instalaci autosedačky proti směru jízdy, zejména

- do 15 měsíců věku dítěte musí být autosedačka povinně umístěna v protisměru;
- autosedačky s označením i-Size musí být připevněny ve vozidlech pomocí systému ISOFIXU;
- autosedačky musí disponovat ochranou proti bočnímu nárazu;
- kategorie autosedaček dosud označované podle váhy se nově klasifikují podle výšky dítěte
- nová norma zajišťuje 100% kompatibilitu mezi i-Size automobily a i-Size autosedačkami.

Autosedačky, které jsou vyráběny ve shodě s požadavky i-Size, poskytují následující hlavní zlepšení pro dopravu dětí v automobilech:

- Snižují riziko nesprávného použití (existuje menší riziko nesprávné instalace);
- Vyžadují dopravu dětí do stáří 15 měsíců čelem dozadu;
- Zjednodušují klasifikaci na základě postavy (výšky) dítěte, a ne hmotnosti;
- Poskytují ochranu proti bočnímu nárazu.

Zádržný systém pro děti i-Size se hodí do jakékoliv pozice sedadla v automobilu připraveného pro sedačku i-Size. Tzn. že nový předpis poskytuje lepší kompatibilitu autosedaček pro děti v automobilech a nebude již vyžadován seznam vozidel, které instalaci umožňují. Jak zádržný systém pro děti, tak i sedadlo bude možno poznat podle loga i-Size – značka napravo.

I-Size je nová evropská norma pro autosedačky, označená EHK R129, která vstoupila v účinnost 9. července 2013. Stávající normy EHK R44 ale stále zůstávají v platnosti (datum jejich zrušení by mělo být stanoveno v následujících letech) a je možné dle nich autosedačky dále vyrábět a prodávat, jsou stále velmi bezpečné. Cílem ale je, aby nové autosedačky byly vyráběny dle i-Size normy - nově vyráběné automobily mají mít sedadla připravena pro umístění i-Size autosedaček.

Obecně má i-Size 5 hlavních zásad :

- Podporuje použití připojení Isofix – se zaměřením na snížení rizika špatné instalace.
- Děti do 15 měsíců věku musí cestovat v autosedačkách proti směru jízdy.
- Zahrnuje nové testování při bočním nárazu a používání nových testovacích figurín série Q s více senzory.
- Bude využívat systém, založený na výšce dítěte, který napomáhá koncovému zákazníkovi lépe porozumět správné velikosti autosedačky pro jeho dítě.
- Zároveň je také navrženo, aby byly všechny certifikované i-Size automobily kompatibilní se všemi i-Size autosedačkami.

Jaké jsou hlavní rozdíly mezi dvěma předpisy?

UN 44	R 129 (i-Size)
Není ochrana proti bočnímu nárazu	Ochrana proti bočnímu nárazu
Umístění sedačky čelem dopředu je povoleno od hmotnosti 9 kg	Umístění sedačky čelem dozadu je povinné do stáří 15 měsíců
Klasifikace založená na hmotnosti	Klasifikace založená na výšce postavy, nikoliv na hmotnosti
Upevnění: Použití pásu	Pouze použití ISOFIX (zabraňuje nesprávnému použití)

UN Regulation No 129

Increasing the safety of children in vehicles

For policymakers and concerned citizens

3. PRAKTICKÉ ZÁSADY A POVINNOSTI PRO PŘEPRAVU DĚTÍ

3.1. Východiska srovnání norem R44 a R129

Děti, jejichž hmotnost nepřesahuje 36 kg a výška nepřevyšuje 150 cm, musí být v automobilech přepravovány v dětské autosedačce.

V ČR mohou být používány pouze autosedačky pro děti schválené pro uvedení na trh v EU. Do září 2023 je/bylo možné uvádět na trh automobilovou sedačku na základě výšky dítěte (nový předpis) nebo jeho hmotnosti (starý předpis). Od září 2023 je možno ještě jeden rok doprodávat autosedačky dle předpisu č. 44, podrobněji viz předcházející text.

Tam jsme se již dozvěděli, že autosedačky **na základě výšky dítěte** (dle nařízení EHK č. 129) jsou známy jako sedačky „i-Size“. Tyto sedačky musí být umístěny proti směru jízdy (čelem dozadu) do 15 měsíců věku dítěte, což vede k větší ochraně hlavy a krční páteře. Pro dítě můžeme tedy používat automobilovou sedačku čelem dopředu až tehdy, když je starší než 15 měsíců. Na sedačce je uvedeno, pro jakou výšku dítěte je určena, to mějte na paměti jak při jejím výběru, tak i při jejím používání, protože samozřejmě v určitém okamžiku přestane být pro přepravované dítě vhodná.

Pokud dosud uvažujete o výběru a použití autosedačky **na základě hmotnosti dítěte**, tzn. dle dosluhujícího předpisu EHK č. 44, pak připojujeme informace v následující tabulce. Sedačka, kterou může dítě použít a způsob, jakým v ní musí být zajištěno, závisí na jeho hmotnosti. Sedačky se dělí na pět „hmotnostních skupin“.

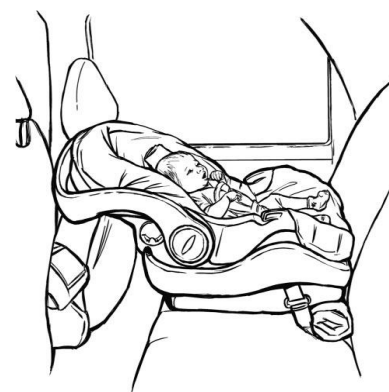
Skupina	Hmotnost dítěte	Pozn.
0	hmotnost menší než 10 kg	Nosič pro malé dítě upevněný čelem dozadu, nebo sedačka pro malé dítě upevněná čelem dozadu za použití postrojového pásu
0+	hmotnost menší než 13 kg	
I	9 kg až 18 kg	Sedačka pro malé dítě upevněná čelem dozadu nebo dopředu za použití postrojového pásu nebo bezpečnostní zástěny
II	15 kg až 25 kg	Dětská sedačka upevněná čelem dopředu (pomocná sedačka s vysokým opěradlem nebo ochranným polštářem) pomocí bezpečnostního pásu
III	22 kg až 36 kg	-

Autosedačky podle hmotnosti určené pro nejmenší děti (skupina 0 a 0+) musí být umístěny čelem dozadu.

Nový předpis (R129) pak zjednodušuje klasifikaci výběru a použití podle výšky dítěte.

Důležitým rozdílem mezi starší a novější normou je zvýšení hranice věku dítěte pro povinnou instalaci autosedačky proti směru jízdy. Dle normy R44 to bylo 9 měsíců (9 kg), normou R129 se věková hranice posouvá na 15 měsíců.

Zásadní změnou je zvýšení bezpečnosti v případě nehody. Podle starší normy jsou autosedačky testovány na jednodušších figurínách hlavně pro čelní a zadní náraz. Novější normou je kladen velký důraz na test bočního nárazu, který se provádí prostřednictvím figurín nové generace s více senzory. Modernější autosedačka podle normy R129 tedy obsahuje povinnou ochranu proti bočnímu nárazu s dobrou ochranou těla a hlavy.

Posledním rozdílem je označení autosedaček. Nyní je všeobecně známé ukotvení autosedaček systémem ISOFIX upravený normou ISO. Dle novější normy R129 jsou autosedačky a jejich upevnění v automobilu značeny symbolem i-Size. Autosedačky s označením i-Size je kompatibilní se systémem ISOFIX.

Kvalitní prodejci uvádí u autosedaček informaci pro obě normy a s výběrem vám vždy kvalifikovaně poradí. K tomu se ještě ve studii vrátíme.

Je nezbytné umístit a upevnit dětskou autosedačku na sedadle a dítě do ní podle podmínek stanovených výrobcem autosedačky v návodu k použití. Správná instalace dětské autosedačky je z hlediska bezpečného použití zcela zásadní. V případě, že kupujete sedačku se systémem ISOFIX, což odborníci vřele doporučují, ujistěte se, že je univerzální. Jestliže tomu tak není, ověřte si, že je kompatibilní s vaším automobilem.

Nezapomeňte deaktivovat airbagy v případě umístění autosedačky na předním sedadle čelem dozadu.

Stejně platí pro děti se speciálními potřebami s možností využití záchyťů speciálně pro ně konstruovaných. Lékař může vystavit potvrzení, jestliže dítě nemůže používat pás na sedadle ze zdravotních důvodů. Viz též v dalším (kapitola V).

3.2. Jak vybírat dětské autosedačky? Shrnutí

Sedačku vybíráme podle konkrétního účelu použití, či určení - nosiče nemluvnat, dětské autosedačky, přídatné sedáky s opěradly a přídatné sedáky. Při přepravě dětí se speciálními potřebami věnujte pozornost doporučení ve zvláštní kapitole této publikace (kap 5).

Počítejte s tím, že v průběhu růstu dítěte budete kupovat několik sedaček, nedoporučujeme zakoupit větší zařízení s tím, že do něj děcko „doroste“.

Podrobně byla popsána existence dvou mezinárodních předpisů pro autosedačky: **i-Size (R129)** a **EHK R44**. Klasické rozdělení podle váhy a výšky děcka bývá toto:

Kojenec (miminko) - Skupina 0+, od 0 do 13 kg, vhodná od narození, velikost 40 - 75 cm

Batole - Skupina 1, od 9 do 18 kg, vhodné cca od 6 měsíců do 4 let, velikost 70 - 105 cm

Dítě - Skupina 2/3, od 15 do 36 g, vhodné přibližně od 3,5 do 12 let, velikost 100 - 150 cm

Starší norma autosedačky dělila podle hmotnosti dítěte, pro novou normu je určující jeho výška. Pro bližší představu jsme **nové kategorie dle výšky přirovnaly k těm původním**, které byly nastaveny podle hmotnosti dítěte.

- 40–85 cm (vajíčka, odpovídající váhovému zařazení 4-8 kg),
- 61–105 cm (odpovídající váhovému zařazení 9-18 kg),
- 100–150 cm (odpovídající váhovému zařazení 15-36 kg).

Nově vstupuje v platnost také zvýšení hranice věku dítěte pro povinnou instalaci autosedačky proti směru jízdy. Dle původní normy R44 to bylo třeba respektovat usazení dítěte v proti směru jízdy do 9 měsíců (9 kg), norma R129 však tuto **věkovou hranici posouvá na 15 měsíců**.

Výraznou změnou je pak zvýšení bezpečnosti v případě autonehody. Autosedačky byly dříve testovány na jednodušších figurínách a řešil se hlavně čelní a zadní náraz. S novější normou se klade velký důraz také na test bočního nárazu a k testování jsou využívány **figuríny nové generace s více senzory**. Moderní autosedačky splňující normu R129 tedy disponují povinnou ochranou proti bočnímu nárazu s optimální ochranou hlavy a těla.

Nezanedbatelným rozdílem je také označení autosedaček. Doposud všeobecně známé a využívané ukotvení autosedaček systémem ISOFIX řeší nejnovější norma R129 **symbolem i-Size**. I když je většina autosedaček s označením i-Size se systémem ISOFIX kompatibilní, doporučují odborníci pro jistotu při nákupu autosedačky ověřit u prodejce, že ukotvení autosedačky vám bude pasovat s vaším vozidlem.

Autosedačky nové generace splňují nejpřísnější bezpečnostní nároky.

Co s autosedačkami podle staré normy? Od září 2023 sice končí dovoz autosedaček vyrobených podle doposud platné normy EHK R44, ne však jejich prodej. Autosedačky vyrobené podle původní normy EHK R44 se ještě budou moci nějaký čas prodávat. Konec platnosti normy totiž nesouvisí se zákazem prodeje,

takže **výrobci mohou své skladové zásoby doprodávat až do konce srpna 2024**. Tyto autosedačky pak můžete používat po celou dobu jejich životnosti.

Nová norma s označením EHK R129 dbá na ještě větší bezpečnost při přepravě našich dětí a tento fakt bychom rozhodně měli brát v úvahu při nákupu nové autosedačky.

Pro instalaci jsou jednoznačně nejvhodnější autosedačky se systémem uchycení ISOFIX, které nabízí jednoduché, bezpečné a rychlé řešení správné instalace sedačky. Od září 2024 již na trhu jiný model nebude možný. Pozor ale při zakoupení autosedačky z druhé ruky.

Modely s využitím **bezpečnostního pásu** nabízí jistou flexibilitu, ale měli byste se vždy ujistit, že je sedačka nainstalovaná správně a je zajištěna. ISOFIX nabízí daleko vyšší jistotu bezpečné instalace.

Mnoho rodičů přechází na vyšší kategorii sedaček příliš brzy. Každá sedačka by totiž měla být navržena tak, aby děťátku zabezpečila největší možný komfort a bezpečnost, přesně podle charakteristiky sedačky (hmotnost, délka, velikost, věk,...). Odborníci doporučují **ponechat děťátko v dětské sedačce proti směru jízdy** tak dlouho, jak to jen jde. Na vyšší kategorii přejděte tehdy, když ouška děťátka přesahují horní konec sedačky.

Zdroje uvádějí tuto pomůcku: **Konec kategorie 0** - když horní část hlavy přesahuje horní konec opěradla; **konec kategorie 1** - ramena děťátka by měla být 2 cm pod otvory na popruhy, také když je hlavová opěrka v nejvyšší možné poloze a hlava už přečnívá; a konečně **konec kategorie 2/3** - pokud je dítě vyšší než 150 cm.

Proč je umístění autosedačky proti směru jízdy bezpečnější? V případě nehody se totiž **snižuje náraz ohrožené oblasti hlavy a krku**. Hlava kojenců je proporcionálně o dost větší než zbytek těla. Krční svaly a kosti zatím nejsou dostatečně vyvinuté, aby plně podporovaly hmotnost hlavy. Pokud dítě cestuje po směru jízdy, v případě srážky to pro něj může znamenat vážná poranění hlavičky. Autosedačka otočená záda ke směru jízdy naopak dětskou hlavičku chrání. U autosedaček označených normou i-Size (R129) se kojenci a batolata mají poutat proti směru jízdy alespoň do věku 15 měsíců. Zajímavost - například ve Švédsku jezdí děti běžně proti směru jízdy až do 4 let. Nejnovější testy stále potvrzují, že se jedná o mnohem bezpečnější způsob přepravy. Bezpečnostní předpisy normy **i-Size (R129)** stanovují, že jsou děti musí být povinně přepravovány proti směru jízdy **minimálně prvních 15 měsíců**. Do té doby jejich krční svaly a kosti nejsou plně vyvinuté. Jak ale uvedeno, tato poloha je bezpečnější až do 4 let věku dítěte.

Připomeňme, co je to ISOFIX (podrobněji viz kapitola k legislativnímu rámci výše). ISOFIX je mezinárodní **standardizovaný systém uchycení**, který poskytuje nejbezpečnější, nejjednodušší a nejrychlejší způsob instalace autosedaček bez toho, aby bylo nutné použít bezpečnostní pásy v autě. Název ISOFIX je složen z názvu mezinárodní organizace ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci), která normu vyvinula a slovíčka FIX (fixace). Při instalaci autosedačky do automobilu toto technikou se montážními body ISOFIX ukotvuje autosedačka na skelet vozidla. Využívají se na to dva standardní body pro uchycení, které jsou umístěny na spodní části sedadla, a také horní opěrka.

Riziko nesprávné instalace a používání je s touto technikou velmi malé. ISOFIX zajišťuje **vysokou bezpečnost pro děti a jednoduché používání pro dospělé**. To je důvod, proč odborníci jednoznačně doporučují zvolit autosedačku s ISOFIXEM a dokládají, že předností je

- rychlá a jednoduchá instalace a montáž - bez potřeby bezpečnostních pásů,
- pevné a trvalé připojení sedačky na sedadlo auta,
- pokud sedačka není správně nainstalovaná, zapne se vizuální nebo zvukové výstražné znamení,
- v testech obstály autosedačky s touto technikou mimořádně bezpečně.

3.3. Problémy a rizika použití autosedaček

Nesprávné používání autosedaček

Nesprávné používání dětských autosedaček je významný faktor přispívající ke zvýšenému riziku zranění. Zahrnuje např. aspekty nevhodného připoutání dítěte k zádržnému systému nebo nevhodného upevnění zádržného systému ve vozidle.

Kompatibilita

Kompatibilita mezi zádržnými systémy dětí a vozidlem je podstatná pro bezpečnost. V tomto ohledu je systém ISOFIX, zavedený podle normy ISO, velkým krokem vpřed.

Obecně spotřebitelé požadují, aby dětské autosedačky byly vhodné do jakéhokoli typu osobního auta. Jelikož toto ovlivní konstrukci jak zádržného systému pro děti, tak i konstrukci vozidla, musí být právní požadavky doplněny specifikacemi v technických normách. Normalizované univerzální upevnění autosedaček pro děti ve vozidlech bylo identifikováno jako optimální cesta řešení nesprávného používání. Stanovením normalizovaných bodů upevnění jak pro dětskou sedačku, tak i pro vozidlo, se postup stává identický pro všechny dětské autosedačky. Norma ISO je nyní začleněna do předpisů EHK OSN platících závazně v Evropě a v USA a Kanadě. Všichni výrobci vozidel v těchto zemích vyvinuli proto systémy ukotvení ISOFIX podle specifikací normy.

Snižování rizika zranění z airbagů

Airbagy v automobilech zachovávají tisíce životů každým rokem. Ale je rovněž známo, že mohou způsobit zranění nebo dokonce smrt – s největším rizikem právě u malých dětí. Mezinárodní norma vydaná ve formě technické specifikace ISO/TS 22239:2009 Road vehicles - Child seat presence and orientation detection system přispívá s řešením snížením rizika airbagu, který se rozvine proti dětské sedačce v případě havárie.

Norma stanovuje požadavky na přítomnost dětské sedačky a detekční systém orientace (CPOD). Takový systém umožňuje umístění dětské sedačky na kterékoliv sedadlo vybavené systémem CPOD, které je automaticky detekováno, kdykoliv je dítě vystaveno riziku z aktivního airbagu. Používá techniku identifikace rádiovou frekvencí (RFID), aby získala následující informace:

- Přítomnost dítěte
- Orientaci dětské sedačky (čelem dopředu, čelem dozadu)
- Identifikace typu dětské sedačky
- Diagnostika systému.

Uvedená norma nedoporučuje umístění dětí na přední sedadla pro cestující ve vozidle. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že v reálném životě k tomu dochází, mohou být děti umístěny na přední sedadla pro cestující v těchto případech:

- Ve dvousedadlových vozidlech, která nemají zadní sedadla
- Když jsou v jednom vozidle více než dvě nebo tři děti
- Když jsou zadní sedadla složena pro dopravu nákladu
- Když je instalován systém dětských záchyťů čelem dozadu, řidič chce na dítě vidět a mít k němu snadný přístup.

4. JSME DOSTATEČNĚ INFORMOVÁNÍ?

Víme, my spotřebitelé, co se děje, jaký je vývoj v předpisové základně pro trh s autosedačkami? A nejenom my spotřebitelé – též prodejci, případně výrobci a další zainteresovaní.

Na stránkách auto-mania.cz Autoklubu ČR (nezaměňovat s AMK ČR - Automotoklubem ČR) jsme našli podrobnou informaci o věci již z ledna 2022! Autoklub České republiky doporučuje rodičům si při nákupu dobře všimnout značení a požadovat co nejmodernější autosedačku, tedy v souladu s normou EHK R129.

Spotřebitelé i další zainteresované strany tedy v ideálním předstihu – rok a půl – vědí vše potřebné.

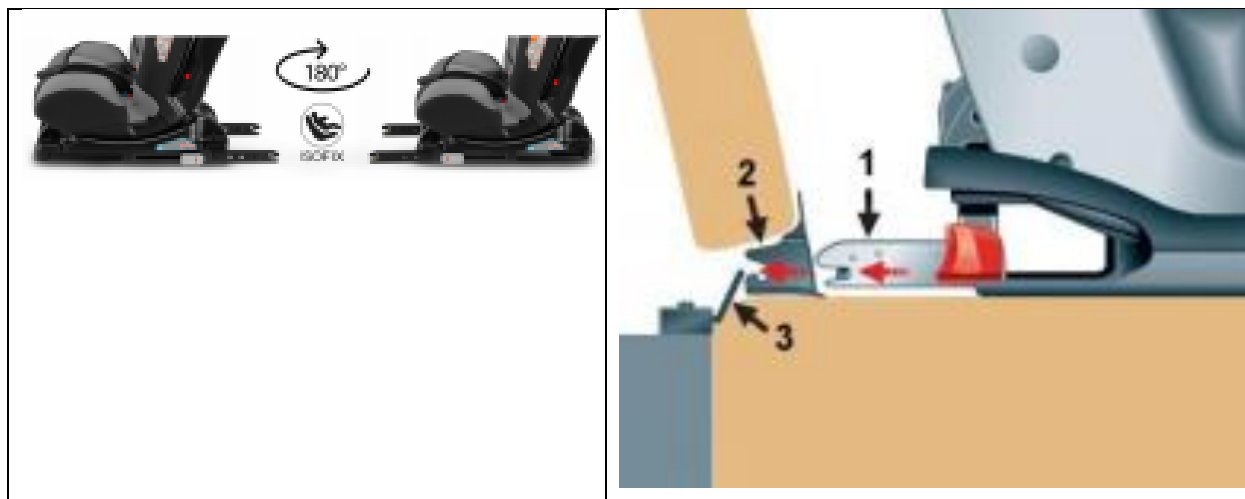
Samozřejmě, jinou věcí je, zda a jak se taková informace ke spotřebiteli dostane. Kampaně, které by preventivně v jednotlivých segmentech výrobků a trhu účastníky trhu v předstihu o vývoji v regulaci a normalizaci informovaly, nejsou u nás dosud běžnou záležitostí. Nicméně, konkrétně pro oblast dětských autosedaček takovou kampaň s podporou švýcarské vlády vedlo Sdružení českých spotřebitelů s odbornou záštitou Kabinetu pro standardizaci již v r. 2016. Publikace, která v rámci projektu tenkrát vznikla, je dodnes citována a odkazována ve více zdrojích, které se prodejem zádržných systémů anebo zprostředkováním informací k tomu, profesně zabývají (Pro bezpečnost dětí v automobilech: zádržné systémy).

Spotřebitelé ale často svůj zájem o daný výrobek a na informace k tomu aktivizují až v těsném předstihu zakoupení takového výrobku. Záleží pak, jak jsou způsobilí důležité informace dohledat a shromáždit, s čímž mladí lidé, kteří jsou přímými spotřebiteli autosedaček, obvykle problém nemají. Nicméně je zásadní, jaké informace nabízí přímo prodejci, neboť vždy je něco divného na tom, když konzument musí dohledávat informace všude možné, ale u prodejce se je dovídat jen stěží.

Nebylo předmětem této analýzy zpracovat širší inventuru nabídek e-shopů ohledně zádržných systémů pro děti a podávaných informací. Alespoň namátkově provedený průzkum dopadl pro prodejce, a tedy i pro spotřebitele, pozitivně, neboť se jevílo, že je k dispozici dostatek informací potřebných pro orientaci a výběr.

Například můžeme citovat z Alzy: „Bezpečnost našich dětí by měla být na prvním místě, proto je v zájmu všech rodičů pořídit jim co nejvyšší autosedačku. Informujeme vás proto o změnách, které v tomto oboru nastávají, a to již od září 2023, kdy původní normy nahrazují normy nové, které nesou označení ECE R129. Jejich cílem je zajistit dětem ještě větší bezpečnost a zároveň jim dopřát pohodlné a bezstarostné cestování.“ Atd.

Také server zaklipso.cz upozorňuje spotřebitele v článku s titulem „Věděli jste, na co si dát pozor při výběru autosedačky?“ na potřebné informace. Upozorňuje na existenci obou norem (ECE R44 a později vydanou přísnější směrnici ECE R129). Připomíná základní rozdíly mezi nimi a nutnost umožnit používání systému ISOFIX dle novější z nich. Na ukázkou připojujeme obrázky pro připevnění autosedačky z tohoto serveru.

A i na tomto serveru je jednoznačné doporučení vybírat již raději systém vyrobený v souladu s R129.

A pro představu připojujeme několik položek z tabulky autosedaček Lionelo, podle které si spotřebitel usnadní orientaci při výběru:

Autosedačky LIONELO	Váhové rozpětí / kategorie	Poutání ISOFIX /pásy	Termo regulační vložka Dri-Seat	Rozměry	Norma/ Certifikát	Polohovatelná do lehu	Jízda v protisměru	Popis
Vajíčko Greet	0-13 Kg 0+	Pásy		50x43x67 cm	ECE R44/04		ANO	Je kompatibilní s kočárky Greet a Mari
Lukas	0-18 Kg	ISOFIX i pásy	ANO		R 129 i-size	ANO	ANO	Nejbezpečnější autosedačka ve své třídě, která splňuje nejnovější normy.
Sander	0-36 Kg	ISOFIX i pásy	ANO	44x52,5-67,5x55-78 cm	ECE R44/04	ANO	ANO	Má 4 stupně polohování po směru i protisměru jízdy
Hugo	15-36 Kg	ISOFIX		44,5x44x66-82 cm	ECE R44/04	NE	NE	Pro sedící děti, ideálně od 4 let-nemá 5bod. zapínání, poutá se jen po směru jízdy, nejde polohovat do lehu
Atd.								

5. BEZPEČNÁ PŘEPRAVA DĚTÍ SE SPECIÁLNÍMI POTŘEBAMI

5.1. Obecně

V důsledku některých zdravotních problémů a omezení nemohou všechny děti cestovat v dětských zádržných systémech, které jsou běžně k dostání na trhu. V případě dětí se zdravotním postižením a se zvláštními potřebami je třeba věnovat výběru vhodné ochrany ve vozidle zvláštní pozornost.

Bez ohledu na to, zda se jedná o děti s krátkodobými zdravotními potížemi (nízká porodní hmotnost, znehynění končetiny při zlomenině nebo opožděný vývoj) nebo s dlouhodobým postižením (nervosvalová mozková obrna, hydrocefalie, skolióza, obezita nebo poruchy chování jako např. autismus), děti by se měly přepravovat v dětských zádržných systémech, které jim zajistí nejlepší možnou ochranu.

V některých případech vyhovuje bezpečnostním potřebám dítěte se speciálními zdravotními potřebami běžná dětská autosedačka. V jiných případech však může taková autosedačka a zádržný systém zhoršit zdravotní stav anebo při nehodě neposkytne nejlepší ochranu. Nevhodná autosedačka navíc nezajistí bezpečnost dítěte v důsledku jeho postižení (pokud například nenabízí dostatečnou oporu těla, není dostatečně pohodlná nebo se do ní dítě nevejde, přestože je schválena pro jeho hmotnost a věkovou kategorii). V takových případech je nezbytné použít upravitelné nebo specializované zádržné systémy.

Při výběru a použití odpovídajícího dětského zádržného systému (autosedačky nebo lehátka pro přepravu dětí) je velice důležité zajistit pro děti se speciálními potřebami co nejbezpečnější přepravu.

Před přepravou dítěte se speciálními potřebami se rodiče a pečovatelé musí informovat o rizicích, která se s cestou pojí. Proto je velmi důležité, aby se rodiče a pečovatelé poradili s dětským lékařem o potřebách dítěte a podmínkách, jaké dítě ve vozidle potřebuje. Důležité je také prověřit na etiketě výrobku, zda příslušný dětský zádržný systém odpovídá bezpečnostním požadavkům a může dítěti zajistit řádnou ochranu.

Pokud je dětský zádržný systém označen jako „schválený pro speciální potřeby“, znamená to, že se liší od běžného dětského zádržného systému, ale vyhovuje bezpečnostním požadavkům pro případ nehody. Většina dětí může využívat většinu běžných schválených dětských zádržných systémů. Pokud je nutný určitý specifický prvek, provádějí se speciální zkoušky, aby se prověřilo, že zůstává zachována minimální úroveň ochrany.

Před přepravou dítěte se speciálními potřebami si vyžádejte od lékařů, pediatrů, zdravotních sester a porodních asistentek informace o zdravotním stavu dítěte a podmínkách, které je třeba zajistit, aby přeprava proběhla zcela bezpečně. Vyhledejte výrobek, který nejlépe zajistí optimální ochranu.

Mějte na paměti, že pro každé dítě nebo pro každý zdravotní problém mohou platit specifické požadavky z hlediska polohy při přepravě. Tento důležitý aspekt je třeba zohlednit před nákupem dětského zádržného systému v závislosti na typu vašeho vozidla a možnostech pro upevnění postrojových a doplňkových pásů.

Novorozence doporučujeme vždy umístit v protisměrné poloze.

Mějte na paměti, že u nás je závazné, že na sedadle vybaveném airbagem, který nebyl uveden mimo činnost, nesmí být dítě v dětské autosedačce přepravováno čelem proti směru jízdy.

Doporučujeme jezdit s dospělou osobou na zadním sedadle. Pokud dítě vyžaduje při cestě zvláštní pozornost, mělo by být pod dohledem dospělého. Pokud to není možné, měl by řidič umístit dítě se

speciálními zdravotními potřebami, které vyžaduje časté pozorování, do bezpečné sedačky a vypnout airbag, aby zajistil optimální podmínky.

Před instalací dětského zádržného systému ve vozidle vždy proveďte veškeré specifikace na štítku a dodržujte pokyny výrobce. Tímto obecným doporučením se musí řídit všichni rodiče a pečovatelé bez ohledu na to, zda cestují s dětmi zdravými nebo s dětmi se speciálními potřebami.

Neimprovizujte! Rodiče a pečovatelé by neměli při přepravě dítěte se speciálními potřebami upravovat podobu autosedačky. Pokud tyto úpravy nebyly podrobeny nárazové zkoušce a poté schváleny, mohly by dítěti při přepravě ublížit.

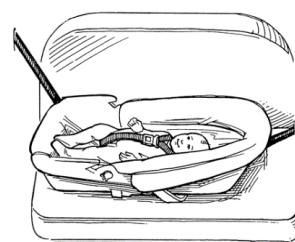
Snažte se nepožívat použité vybavení. Přestože ceny autosedaček a lehátek pro přepravu dětí se pohybují od nižších po značně vysoké, snažte se pořídit nový výrobek podle konkrétních potřeb dítěte. Pro dočasné speciální potřeby však doporučujeme vybavení použité nebo zapůjčené z důvěryhodných zdrojů, jako jsou nemocnice nebo organizace, které provozují zápůjční programy, což může rodičům a pečovatelům pomoci z finančního hlediska.

Následuje několik konkrétních příkladů.

5.2. Nedonošené děti a děti s nízkou porodní hmotností

Odborníci mohou pro novorozence, kteří musí cestovat ve speciálních podmínkách, doporučit lehátko pro přepravu dětí. Lehátko musí být schváleno podle EHK OSN, proto je nutné prověřit jeho schvalovací štítek.

Lehátko pro přepravu dětí je určeno pro přepravu dítěte zcela vleže, s orientací na sedadle vozidla kolmo ke směru jízdy. Kromě nedonošených dětí by měly být s možností maximálního dohledu přepravovány v lehátku také děti s hypotonií (např. s Downovým syndromem nebo s vrozenými nervosvalovými poruchami), děti s mikrognacií (Pierre Robinův syndrom) nebo děti, které prodělaly operaci vrozené srdeční vady.

5.3. Znehybnění končetin (dlahy, sádra atp.)

Pokud má dítě na nohou sádrové obvazy či dlahy a podobné prostředky pro znehybnění končetiny, je třeba zajistit speciální přepravní podmínky.

V případě, že dítě může sedět, lze použít standardní dětské zádržné systémy, ale je velice důležité zajistit, aby roztažené končetiny v sádře nenarážely do boků sedačky nebo nebránily v zapnutí přezky.

Když je dítě starší a může sedět, lze využít podsedák nebo bezpečnostní pás, pokud je použit v souladu s předpisy a ponechává dostatečný prostor pro nohy. Břišní pás by se měl zapnout nízko a měl by být veden přes kyčle. Ramenní pás by měl vést přes hrudník, nikdy by neměl být za zády nebo pod rukou. Nohy lze lépe podepřít pomocí vycpávek nebo příkrývek umístěných na podlaze.

Doporučujeme se nesnažit improvizovat! Sádra je dočasný problém, ale v případě srážky může improvizované řešení nebo vlastnoručně vyrobená alternativa způsobit (další) závažná zranění.

5.4. Neuromuskulární poruchy – mozková obrna

Bez ohledu na to, která svalová skupina je nejvíce postižena nebo jaké jsou důsledky choroby, pro děti, které trpí mozkovou obrnou, je zcela zásadní použít v automobilu bezpečný a co nejvíce přizpůsobený dětský zádržný systém. Vzhledem k nepředvídatelnosti svalových skupin postižených obrnou je pečlivý výběr dětského zádržného systému důležitý pro bezpečnost dítěte i všech ostatních cestujících.

Jedním z použitelných zádržných systémů je např. model AXISS (výrobek firmy MAXI COSI), který zahrnuje pětibodový pás pro děti různého věku a vzrůstu. Sedačka se vyznačuje zejména tím, že je o něco větší než

běžná sedačka, a proto lépe chrání děti, které ve vozidle provádějí nebezpečné pohyby. Tento systém lze sklopit do pěti různých pozic.

Děti, které mají závažné problémy s ovládním hlavy, potřebují dodatečnou oporu pro udržení hlavy při přepravě ve stabilní poloze. Zahraniční zdroje uvádějí sedačku Zento (výrobek firmy BRIO, Švédsko, www.brio.net) nebo sedačku Hippo, která může být umístěna ve směru i proti směru jízdy. Tento výrobek je polohovatelný, takže dítě je při přepravě usazeno pohodlně a bezpečně.

Další možností pro bezpečný převoz dítěte, které trpí neuromuskulární poruchou, je dětský zádržný systém Britax Traveller Plus EL. Autosedačku lze podle speciálních potřeb dítěte upravit pomocí pěnových podložek a válečků. Tento model je vybaven dalšími prvky použitelnými v závislosti na speciálních potřebách dítěte, jako jsou nástavec na sedadlo, polohovací tyč, chránič přezky, sada pro montáž do automobilu a autobusu a náhradní postrojové pásy.

5.5. Obezita

Další zdravotní stav, který vyžaduje speciální přepravní metody pro děti, je obezita. Kromě toho, že tato porucha může vést k dalším zdravotním problémům, pokud nejsou ve vozidle zajištěna ochranná opatření, může autonehoda způsobit závažnější poranění. Obézní děti jsou často fyzicky příliš velké na běžné autosedačky, a proto je pro ně cesta nepohodlná.

Pro děti, které trpí tímto zdravotním problémem, navíc zřejmě nebude možné použít postrojové pásy a podsedačky. Popruhy postrojových pásů mohou být příliš malé, takže připoutané dítě se ve vozidle necítí pohodlně. Navzdory všem těmto potížím je třeba pamatovat na to, že použití vhodného dětského zádržného systému i pro děti trpící obezitou, může snížit riziko úmrtí nebo závažného poranění v případě autonehody.

Doporučujeme rodičům a pečovatelným nepoužívat dětský zádržný systém, pokud hmotnost dítěte přesahuje maximální možnou hmotnost uvedenou na štítku.

6. ZÁVĚR

Regulace dětských zádržných zařízení je docela zvláštní případ standardizace. Technické aspekty a požadavky jsou důkladně „přežvýkány“ na platformě OSN – Evropské hospodářské komise, jejímiž členy jsou vlády mnoha zemí Evropy, Severní Ameriky, Asie. Poté co se dohodnou na technickém řešení a je poskytnuta politická garance členů, je přijato nařízení (Regulation), které se stává závazným pro členské země. Tento závazek Evropská komise stvrdí legislativním aktem, a tak se rozhodnutí stane závazným v celé EU (a i EHP). Tento postup ostatně platí pro motorová vozidla obecně a každou jejich součást.

Nařízení R 129 bylo přijato již v roce 2013, do nynějška bylo možno aplikovat paralelně vedle sebe i starší Nařízení R44. V září 2023 nastane roční přechodné období, poté už nebude možno autosedačky uvedené na trh podle starého předpisu prodávat.

Nic není věčné a i „nové“ nařízení bude nepochybně probíhat procesem přezkoumání a dalších novelizací s cílem ještě více posilovat bezpečí přepravovaných dětí. Spotřebitelé tomuto vývoji budou nadále věnovat svou pozornost.

RESUMÉ

Česky

BEZPEČNÉ POUŽÍVÁNÍ ZÁDRŽNÝCH SYSTÉMŮ PRO DĚTI V AUTOMOBILECH – NOVĚ A PŘÍSNĚJI

(Zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace)

Dětské zádržné systémy do aut jsou zásadním nástrojem pro zajištění bezpečnosti dětí při jejich přepravě. Používání autosedaček je v ČR povinné a řídí se předpisy přijatými Evropskou hospodářskou komisí při OSN v Ženevě. Následně jsou právně potvrzeny orgány EU, aby mohly být uplatňovány v členských státech EU.

Po řadu let byl povolený souběh dvou předpisů pro dodávání „autosedaček“ na trh. Spotřebitelé dlouho volali po změně a požadovali, aby byla jednoznačně a povinně upřednostněna modernější a přísnější norma označovaná jako nařízení EHK OSN č. 129, před starším předpisem – nařízením EHK OSN č. 44. Tato očekávání byla nyní naplněna a proces završen.

Pochopení pro svůj záměr šířeji o tomto vývoji společnost informovat našel Kabinet pro standardizaci (KaStan) u České agentury pro standardizaci (ČAS), která podpořila finančně zpracování aktuální informace o tomto vývoji k elektronickému šíření. Situační analýza shrnuje informace o výhodách zavedení nového předpisu R129. Specifickou problematikou je přeprava dětí se zvláštními potřebami.

Anglicky

SAFE USE OF CHILD RESTRAINTS IN CARS - NEW AND MORE DEMANDING

(Enhancing awareness of standards using examples of specific topics and areas of standardization)

Child restraint systems for cars (child car seats) are essential for ensuring children's safety during their transport. The use of child seats in cars is mandatory in the Czech Republic, governed by regulations set forth by the UN Economic Commission for Europe (UN ECE), located in Geneva. These regulations are subsequently legally confirmed by the EU institutions, which makes them enforceable in EU member states.

For many years, the two regulations governing placing "child car seats" on the internal market were enforced in parallel. Consumer representatives have long been calling for a change, demanding that the updated and stricter standard (referred to as the UN ECE Regulation No. 129) be prioritized unequivocally and mandatorily over an older UN ECE Regulation No. 44. These expectations have now been met and all related proceedings have been completed.

The Cabinet for Standardization (KaStan) voiced its intention to disseminate further information on this development among consumers, which was met with a kind understanding and approval by the Czech Agency for Standardization (ČAS). The Agency provided financial support to the Cabinet's initiative to prepare an up-to-date report on this development for an electronic publication and dissemination. The Report on situation analysis summarizes the implementation benefits of the new regulation R129. Another specific issue addressed in the Report is the transport of children with special needs.

REALIZACE PROJEKTU

Autor

Ing. Libor Dupal (*1955) absolvent VŠCHT v Praze, fakulty Potravinářské a biochemické technologie, působí od r. 2002 ve Sdružení českých spotřebitelů. Je předsedou Správní rady tohoto sdružení a je ředitelem Kabinetu pro standardizaci. Velkou část profesního života věnoval kvalitě a bezpečnosti potravin, ale po řadu let se věnuje i jiným oblastem kvality a bezpečnosti výrobků a služeb, např. ve vztahu k prevenci úrazů dětí a mládeže. Je předsedou Řídícího výboru Programu Česká kvalita. Zastupuje ČR v evropské organizaci ANEC (Hlas spotřebitelů ve standardizaci). Je autorem či spoluautorem a editorem řady publikací a článků ve vztahu k ochraně spotřebitele a podpory využívání technických norem.

Kabinet pro standardizaci, o. p. s.

Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10
DIČ: CZ28984072, IČ: 28984072
Tel.: +420 602 56 18 56; e-mail: info@top-normy.cz
www.top-normy.cz
Bankovní spojení: Fio banka, č. ú. 2301482858/2010

KABINET
PRO STANDARDIZACI
... top-normy .cz

Kabinet pro standardizaci byl založen v roce 2009. Jeho statut a první roky činnosti byly vyvíjeny a rozvíjeny v úzké spolupráci s norským normalizačním orgánem Standards Norway, poté rovněž se švýcarskou spotřebitelskou organizací Fédération romande des consommateurs. Ambicí Kabinetu je spolupráce s národním normalizačním orgánem, s partnery na trhu a s evropskými a mezinárodními organizacemi na posilování zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů.

ZDROJE A ODKAZY

Fotografie: Ve studii jsou použity publikace z databáze pixabay.com a z publikací ANEC.

www.narodniportal.cz

www.anec.eu

www.top-normy.cz

Předpis Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN) č. 44 – Jednotná ustanovení pro schvalování typu zádržných zařízení pro děti cestující v motorových vozidlech (dětské zádržné systémy) (Úř. věst. L 233, 9.9.2011, s. 95).

Předpis Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK/OSN) č. 129 – Jednotná ustanovení pro schvalování typu zdokonalených dětských zádržných systémů (ECRS) používaných v motorových vozidlech (Úř. věst. L 97, 29.3.2014, s. 21)

ISO/TS 22239:2009 Road vehicles - Child seat presence and orientation detection system

Norma ISO 13216-1 Road vehicles — Anchorages in vehicles and attachments to anchorages for child restraint systems — Part 1: Seat bight anchorages and attachments — Amendment 3: Specifications for the detection of use of ISOFIX CRS ISO/AWI 29061-1, Road vehicles — Methods and criteria for usability evaluation of child restraint systems and their interface with vehicle anchorage systems — Part 1: Vehicles and child restraint systems equipped with ISOFIX anchorages and attachments

Pro bezpečnost dětí v automobilech: zádržné systémy, edice: top-normy, svazek č. 6, 1. vydání, duben 2016; ISBN 978-80-87719-37-4 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

Pořizujte autosedačky podle novější normy, radí rodičům Autoklub ČR, Autor: Josef Pelikán - Zdroj: Autoklub ČR

www.Feedo.cz

<https://www.laboratuar.com/cs/sektorel/otomotiv/ece-r129-i-size-cocuk-guvenlik-koltuklari-test-regulasyonu/>

<https://www.autosedacky-rc.cz/blog/post/9-co-je-plus-test-a-proc-je-tak-dulezity->

Autoklub ČR - Pořizujte autosedačky podle novější normy, radí rodičům Autoklub ČR; <https://automania.cz/porizujte-autosedacky-podle-novejsi-normy-radi-rodicum-autoklub-cr/>

<https://www.zaklipso.cz/rubriky/blog/vedeli-jste--na-co-si-dat-pozor-pri-vyberu-autosedacky/>

<https://babyhyperstore.com/what-is-i-size-car-seat/>

<https://autosedacky.heureka.cz/f:24213:21778567/>

www.cybex-online.com

<https://www.centrumautosedacek.cz/blog/post/18-koncici-norma-r44-a-jak-je-to-s-normou-r129-a-oznaceni-i-size>

<https://www.alza.cz/nova-norma-na-detske-autosedacky>

[MAXI-COSI Pebble Plus Autosedačka – Watercolour Blue](#) [MAXI-COSI Axiss autosedačka Earth Brown](#) [MAXI-COSI Rodi AirProtect autosedačka Robin Red](#)

<https://www.slune-cz.cz/co-je-to-i-size-/>